

GÜRCÜ QIZI

Bəli, mənim əzizlərim, dastana başlamazdan əvvəl ulu ustadlarımız buyurublar ki, əvvəlcə məclisdə ustadnamə deyilsin. Ona görə də nağıla başlamazdan əvvəl biz də ustadların yolu ilə gedərək hüsurunuza bir neçə ustadnamə deyək:

Sən yüz il olsan da bir bağa bağban,
Axır intiqamı bağ sənə qalmaz.
Nə can qalar cəsədinin içində,
Nə də ki, cəsədin sağ sənə qalmaz.

Dərdini söyləsən görüb, görənə,
Fikrin dağınaqdır, könlüm viranə.
Yüz min yol salasan dağnan arana,
Nə aran, nə də ki, dağ sənə qalmaz.

Bu sözləri fikir eylədim qəsdən,
Ayrı düşəcəyik vəfalı dostdan.
Olasan dirlikçi, əkəsən bostan,
Nə meyvə, nə də ki bağ sənə qalmaz.

Aşıq Səməd, sən dinməzsən, kirirsən,
Dağcan olsan, qılçan qalmaz, ərirsən.
Daş altında torpaq üstə çürürsən,
Axır sümüklərin sağ sənə qalmaz.

Ustadlar ustadnaməni bir deməz, iki deyər, biz də deyək, iki olsun, düşmənin ömrü gül tək olsun:

Varlıya dost olub, yoxsula gülmə,
Çox da havalanıb coşma dünyada.
E1 səni istəyib keçirsə başa,
Ağır ol, alçağa düşmə dünyada.

Oturub durginən qədir bilənnən,
Yaxşı adam - "sən öl" deməz yalandan.
Vəfalı dost olmaz üzə güləndən,
Onun körpüsündən keçmə dünyada.

Bu sözü xoşlayar arifi-əyyar,
Bədəsil insana nə yapış, yalvar!
Qonşuya söyləyər, mahala yayar,
Səryaquba sirrin açma dünyada!

Əsl övlad əkər bir əsil ata, Ölüncə
kimsəyə yetirməz xata. Gen düşsə
də xeyir verər elata, Onun
arxasından qaçma dünyada!

Nəcəf, gəz dünyanı təmiz adınan,
Dost ol tanıdığın əsl zatınan.
Bir dost sənnən ola, sözü yadınan,
Onu düşmənindən seçmə dünyada!

Bəli, ustadlar ustadnaməni iki deməz, üç deyər, biz də
deyək, üç olsun, düşmənin ömrü puç olsun:

Bataqlığa uyub gönlüm niyazı,
Tutmağa meyl istər, çalmağa sazı.
Bir sayıl ki, səndən getməz irazı,
Sərf etmə malını, kəm ağıl deyin!
Hər yana əl çaldım mən də bir ulam,
Kimsəyə demədim mən də bir qulam.
Həmişə istədim alladam, alam,
Yeyəsinə verməm, məndə pul, deyin!

Palandaza bənzər o misli hamam,
Günahı məhşərdən bildirdi tamam.
Günahımdan keçdi rəbbiül aləm,
Əkinçi Abbasam, Kəmtər qul deyin!

Qulluğunuza hardan ərz eləyim, Şirvandan. Şirvanda
kimdən - Molla Qasımdan. Molla Qasım o molla Qasım idi
ki, dəryalar mürəkkəb, ormanlar qələm, dünyalar molla ol-
saydı onun əmlakını yazıb başa gətirə bilməzdi. Amma bu
zalım oğlunun evladı yox idi.

Günlərin bir xoş günü Molla Qasım bazara çıxır, görür
ata oğula, ana qıza xırıd edir, hər kəs uşaqlarıyla oynayır.
Ona görə məyus olub, evə gəlir. Arvadına yer saldırıb yatır.

Arvadı Molla Qasımın bikefliyini görüb səbəbini so-
ruşur. Molla Qasım əvvəlcə bir söz demir. Arvad gəlib onun
yanında oturub deyir:

- A kişi, nə olub qəm dəryasına batıbsan, yeddi uşaqla
bir dərədə ha qalmamısan, bir de görək dərdin nədi?

Molla Qasımın dərdi daha da ağırlaşır, bir ah çəkib
deyir:

- Eh arvad, neynirəm o var dövləti ki, məndən sonra
yadlara qalacaq.

Molla Qasımın arvadı məsələni başa düşüb görür ki,
kişi zürriyyətsizlikdən yaralandığını xəbər verir.

Deyir: A kişi, bə bilmirsənmi ki, nakəs adama, xəsis
bir şəxsə Allah kərəmi keçməz. İndi mənə qulaq as, gör nə

deyirəm. Gəl sən varını, dövlətini üç qism eylə, ac qarınlar doydur, çılpaq əyinlər geydir, qanlı çaylara körpü saldır, borcluyu borcundan qurtar, bəlkə Allah təala bu xeyir-duaların qarşısında sənə zürriyyəət əta edər! Molla Qasım xeyli götür-qoy edəndən sonra, ayağa qalxır, pal-paltarını geyib, nəki varı, dövləti varıydı üç qism eləyir. Bütün şəhəri birə-bir gözünün qabağına gətirir, nə ki borclular var, siyahıya aldırır, çağırtdırıb borclarından qurtarır. Şəhər ətrafındakı arxların, çayların üstündən körpü saldırır, acların qarını doydurur, çılpaqlara paltar alıb verir, yetim-yesirə pul paylayır.

O gündən bütün şəhərdə Molla Qasım xeyirxah bir adam kimi hörmət qazanır, hamı ona duacı olur.

Günlərin bir günü, Molla Qasım sübh yerindən durdu, əlinə aftafa alıb dəstəməza çıxarkən görür ki, bir nəfər dərviş Əlinin qəsidəsini oxuya-oxuya düz ona san gəlir.

Molla Qasım əlini cibinə salıb dərvişə sədəqə vermək istədiyində dərviş deyir:

- Mən pay alan yox, pay verən dərvişlərdənəm, səhv etmə, deyir. Cibindən bir alma çıxarıb Molla Qasıma verib tapşırır ki, almanı hərəm-möhtərəmi ilə yesə, evladı olar.

Molla Qasım almanı alıb sevincək geri qayıdır. Bir də yadına düşür ki, kişini də evə dəvət eləsin, geri dönəndə görür dərviş yoxdur, gedib.

Bunu görən Molla Qasım bərk-bərk dizlərinə vurub:

- Vay kor olasan gözlərim, sınısan dizlərim, ağamı gördüm, onu bir doyunca ziyarət etmədim, - deyib, birbaşa arvadının yanına qayıdır.

- Arvad, bu alma bizə Allah təala tərəfindən pişkhad olunmuşdur, bunu yeyərsək, uşağımız olacaq, - deyəndə, arvadı gülümsəyib deyir:

- A kişi, dəli olma, əgər alma ilə uşaq olsa, bizim bağın almaları elə hey qarımızdadır, bə niyə evladımız olmur?

Kişi nə qədər cəhd eləyir, arvad Molla Qasımın sözlərinə bəvər verməyir.

Molla Qasım da arvadın cəhdinə fikir verməyib, bıçaqla almanı tən ortadan bölüb deyir:

- Götür, bu almanı mənim gözümün qabağında yeyək. Allah kərimdi, nə olar, olar.

Beləliklə, almanı yeyirlər. Sonra da, baş yastığa qoyub dilək hasil edirlər.

Aradan bir müddət keçmiş Molla Qasım görür ki, arvad baxçada turş alınça qoymadı, ətək-ətək götürüb yeyir.

Dedi:

- Ay arvad, deyəsən işləri düzəltmişik.

Bir aydan sonra bəlli oldu ki, Molla Qasımın arvadı

hamilədir.

O, vaxtdan doqquz ay, doqquz gün, doqquz gecə, doqquz saat keçdikdən sonra, arvad barı həmlini yerə qoydu. Muşduluqçu gəldi ki, Molla Qasım, gözün aydın olsun, bir vəcih oğlun oldu.

Molla Qasım muştuluqçuya o qədər var-dövlət verdi ki, muştuluqçu yıxşırıb apara bilməyib, köməkçi çağırdı.

Aləm sevincək tökülüb Molla Qasıma göz aydınlığı verdilər.

Belə qərara alındı ki, uşağın adını dünyagörmüş qarılardan qoysunlar.

Şəhərdə nəki, ipək qarı, köpək qarı var idi hamısı yığışır Molla Qasımın evinə.

Bir napak qarı irəli yeriyib deyir:

- Oğlanın adını özüm qoyacağam, yol verin, - deyib irəli yeriyir. Oğlanın adını Sicimqulu qoyuram ki, Sicim kimi ömrü uzun olsun.

Cahal-cuhal gülüşüb napak qarının neyini atdılar bayıra.

Bu dəfə köpək qarı irəli yeriyib donquldanmağa başladı:

- Onun başı batsın. O ad qoymağı nə bilir, oğlanın

adını hələ bura gəlməmişkən Örkənqulu qoymuşam ki, örkən kimi ennicə, dənnicə, boyluca olsun.

Cahlil-cuhal yenə gülüşüb bu qarını da, bayıra itələdilər, dedilər:

- Get, o adı öz oğlun olanda qoyarsan.

Bu dəfə növbə ipək qarıya çatır. İpək qarı əlində təsbeh, belində qurşaq, ayağında sarı başmaq, əyləşdi mərəkənin ortasında dedi:

- Ay Molla Qasım, bu şad günündə bu qarı-quruları niyə döydürürsən, onların nə günahı var, aşıq gördüyünü çağırar, elə bilirlər elə o adlar yaxşıdır, gəl sən mənə qulaq as. Bir molla çağır, uşağa kitab üzü ilə ad tapaq.

Bəli, bu ağıllı fikrə hamı razı olur. Kəndin hörmətli mollasını çağırıb əhvalatı ona deyirlər. Beləliklə, uşağın adını Məhəmməd qoyurlar. Hamı, Məhəmmədə dua eliyə-eliyə şad, xoş evinə dağılışır.

Məhəmməd böyüyüb yeddi yaşına çatır.

Bu vaxtlarında Məhəmmədi məktəbə verirlər. Aradan bir neçə il keçir.

Bir gün Məhəmmədin anası məktəbin qabağmdan keçəndə görür ki, oğlu bayatı, qəzəl oxuyur. Sevin-cək evə qayıdıb ərinə deyir:

- Kişi, Məhəmmədin gərək ki, yar istəyir, gördüm ki, bavatı, qəzəl oxuyur.

Kişi gülümsünüb deyir:

- Nə olar, ay arvad, daha yaxşı, bu qoca vaxtımızda biz də nəvə, nəticə görərik. Məhəmməd kimi istəsə, ona alarıq.

Səhəri Molla Qasım oğluna xəbər göndərir ki, nə cürə **qız** istəyirsə, ona alım.

Gələn elçilərə Məhəmməd belə cavab verir ki, əvvələn mən evlənmişəm. Əgər atam belə məsləhət bilirsə, onda mənə elə bir qız tapsın ki, o, əli nazik, beli nazik, dili nazik, kürək gen olsun. Molla Qasım bu xəbəri eşidəndə bu nişanda qızı nə qədər fikirləşir, nə qədər gəzirsə, o şəhərdə tapma bilməyir.

Molla Qasım arvadına deyir:

- Arvad, bir az mənə yol tədarükü gör, eşitmişəm Gürcüstan gözəllər məkanıdır. Gərək gedim Məhəmməd dediyi nişanda qızı ordan tapıb gətirəm.

Arvad yol tədarükü görüb, kişiye azuqə hazırlayır. Xoş bir gündə Molla Qasım Gürcüstana yola düşür. Başlayır Tiflis şəhərində o qapı mənim, bu qapı sənin gəzməyə.

Bir neçə gün gəzdikdən sonra bir eyvanda Məhəmməd nişan verdiyi bir qıza rast gəlir.

Həmin evi nişanlayıb, o gecəsi qonşuluqda bir qarıya

qonaq olur.

Qızı qarıya nişan verdikdə qarı deyir:

- O, qız Gürcüstan padşahının qızıdır.

Deyir:

- Qarı, gəlsənə o qızı mənim oğluma alasan!

Qarının Molla Qasımdan çox xoşu gəlmişdi, amma dərini deyə bilmirdi. Firsətdən istifadə eləyib deyir:

- Əgər sən məni özünə alarsansa, mən də o qızı sənin oğluna istərəm.

Molla Qasım deyir:

- Baş üstə, qarı, niyə almıram, təki iş düzəlsin.

Qarı, altdan geyinib, üstən qıfıllanır, bəzənir, birbaşa özünü yetirir Gürcüstan padşahının sarayının qabağına. Ədəb-ərkanla oturur elçi daşının üstündə. O, saat padşaha xəbər gedir ki, bir qarı gəlib elçi daşının üstə oturub.

Padşah bir söz demədən qarını hüzuruna çağırtdırır.

Padşah qarıdan sual edir ki, niyə elçi daşının üstə oturur, dəlimi olub?

Qarı cavab verir ki:

- Padşah sağ olsun, dəli niyə oluram, qızını oğluma istəməyə gəlmişəm.

Deyir:

- Ay qarı, səndə elə qüvvə hardandı ki, mənim qızıma yeyə durasan? Mən qızımı verəndə özü ağırlığında qızıl alacağam.

Qarı bilir ki, Molla Qasım nəinki qızın özü ağırlığında, hətta iki qızın ağırlığında da qızıl istəsə, verəsidir. Odur ki, deyir:

- Padşah, qurbanın olum, sən qızının qiymətini niyə aşağı salırsan, o ki, mənim gəlinim olacaq, gərək onun ağırlığı özü qədər qızıl yox, hələ bir az da üstəlik gümüş də ola.

Padşah əvvəl dediyi sözdən dönə bilməyib, qarıya hə verir. Qarı sevincək özünü yetirir Molla Qasıma.

Molla Qasım ata yükləyib gətirdiyi qızıl-gümüşü çəkir padşahın həyətinə, hələ bir az da artıq verib deyir:

- Allah mübarək eləsin!

Padşah görür ki, bu bir ədəbli adamdır. Bir söz demədən elə səhəri günü toy eyləyib qızı Gühər xanımı ağır cəhizlə Molla Qasımın ixtiyarına verir.

Halallaşmış gedən vaxt Gühər xanım deyir:

- Ata, xahiş edirəm, mənim qulluqçumu özümə verə aparım.

Amma bu qulluqçu elə bir qulluqçu idi ki, alt dodağı yer süpürürdü, üst dodağı göy.

Molla Qasım Gühər xanımı da, onun qulluqçusunu da götürüb vətənə qayıdır.

Əmbə qarını gətirməyir, deyir:

- Hər vaxt yolum düşdükcə gələrəm, bir qədər də qarıya xərclik verib orda qoyur.

Molla Qasım evinə çatan kimi hay düşüb, bütün şəhər əhli yığılıb gəlir.

Molla Qasım yenidən qırx gün, qırx gecə toy eləyib, Gühər xanımı Məhəmmədlə evləndirir.

Gəlin gələn gecəsi Məhəmməd boş pərdənin dalına keçəndə görür ki, burada bir əcayib adam oturub, onun nişan verdiyi gəlindən əsər-əlamət yoxdur. Qayıdıb gəlir.

Bir həftədən sonra, gəlib baxdıqda yenə də əvvəlki kimi o, əcayib məxluqatı görür. Özünə söz verir ki, bir il tamam olmayınca həmin gəlinin otağına ayaq basmasın. Amma bu işdən nə kişinin xəbəri varıydı, nə də arvadın.

Sən demə qul gəlib oturub Gühərin dalında. Alt dodağı Gühərin sifətini gizlədir. Odur ki, Məhəmməd qızın üzünü görmürmüş.

Aradan bir ilə yaxın keçirdi, amma qız hələ Məhəmmədin üzünü, sir-sifətini görməmişdi.

Günlərin birində qonşuluqda toy olur. Toy sahibi Molla Qasımı külfət ilə qonaq dəvət eləyir. Molla Qasım da oğlu olandan çox əlaçlıq bir insan olmuşdu. Qəti çağrılarını yerə ar eləməzdi, çağrılmayan yeri dar. Bir xeyir-şər işindən qalmazdı. Kasıbın da toyuna gedərdi, varlının da. Odur ki, bütün kül-külfətini, gəlinini, oğlunu, arvadını, hətta qulu da götürüb özünən gətirir toy evinə.

Məhəmməd bu vaxta kimi nişanlısının üzünü görməmişdi. Bir də baxdı ki, xudaya, bu bir təhərsiz gözəlmiş. Amma yanındakı bir əcayib quldur. O dəqiqə məsələni başa düşür ki, qul qızı alt dodağının altında gizlədibmiş.

Məhəmməd böyük səhv elədiyini indi başa düşürsə də, heç kimə dərini açıb bükə bilməyir.

Deyir:

- Eybi yoxdur, qayıdanda könlünü alaram.

Toyda məclis əhli Molla Qasımdan xahiş edir ki, icazə versin, gəlini oynasin.

Molla Qasım məclis əhlinin sözünü yerə salmayı. Gühər xanım qollarını qaldırıb məclisin ortasında dürüst süzməyə başlayır. Amma yanıq verirmiş kimi hərdən gülər sifətini Məhəmmədə göstərir.

Məhəmməd qızın gözəlliyinə təzədən aşiq olur. Dəlivanə kimi yerində otura bilmir.

Gühər xanım oyunu tamam eliyəndən sonra yastı tellərindən üç tel ayıraraq basır əl dəyməmiş nar məmələrinin arasına, qafiyəynən bu sözləri oxumağa başlayır.

Ağır ellərdən gəlmişəm,
Mən burda məskən salmışam.

Bir tərlana tor qurmuşam,
Yaramadım yarıma mən.

Mən gürcüyəm, səy eylədim,
Hardan belə pay eylədim.
Özümü qula tay eylədim,
Yaramadım yarıma mən.

Adım Gühər, səyim çoxdu,
Haqq yanında payım yoxdu.
Gözəllikdə tayım yoxdu,
Yaramadım yarıma mən.

Söz tamam olan kimi hamı bərəkəllah deyir. Molla Qasıma belə gəlin tapıb gətirdiyi üçün afərin söyləyir.

Məclis əhli dağılandan sonra Məhəmməd heç kimi gözləmədən bir başa evə gəlir. Boş pərdənin dalında oturub Gühər xanımın yolunu gözləməkdə olur. Aradan bir xeyli keçmiş, Gühər xamm gəlir ki, öz yerində uzansın, görür Məhəmməd onun yerində oturub, həmsöhbət olmaq fikrindədir. Odur ki, Məhəmmədə belə deyir:

- Ay oğlan, bir il mən səni gözləmişəm, gəl bu gecəni də sən məni gözlə, sabah hərəməz bir at minib keşmə çıxacaq. Bu gün yorğunam, bağışla, orada kamımıza çatırıq.

Məhəmməd deyir:

- Xanım, sənə o nazik dilinə mənim canım qurban, necə bilirsən, elə edək.

O gecə Məhəmməd Gühər xanımla mülaqədə olmayır. Öz yerində uzanıb, səhəri gözləməyə başlayır.

Üzümüzə xeyirliklə açılsın, səhər açılan kimi, ata süvar ölub, bir böyük meydana çıxırlar. Şəhərdən bir xeyli aralandıqdan sonra Gühər xanım üzünü Məhəmmədə tutub deyir:

- Daha salamat qal, mən gedirəm.

Atını qamçılıyıb vətəninə doğru sürməyə üz qoyur, qul da ona qoşulub at sürürlər. Məhəmməd görür bu qayıdana oxşamır, haraylayıb deyir:

- İndi ki gedirsən, ayaq saxla, sinəmə bir-iki xanə söz gəlib, onu deyim sonra get.

Gühər xanım da bir söz demir, ayaq saxlayır. Alır görək "Qaraçı" havasında Məhəmməd Gühər xanıma nə deyir:

Bu səhrada nə gəzirsən,
Canımın bağırın əzirsən.
Nəbələdsən yol azarsan,
Yolun altı duman, Gürcü!

Bu səhrada gəzə-gəzə,
Sən olmusan güldən təzə.
Körpəcəsən, həmi təzə,
İşim oldu yaman Gürcü!

Məhəmmədəm, bir murada,
Sığınnam qədir ustada,
Allah özü yetsin dada.
Ağlım oldu kəm an, Gürcü!

Söz tamam olan kimi Gühər xanım öz qulu ilə yoluna davam edir. Məhəmməd də geri dönməyib qarabaqara onların izi ilə getməyə başlayır. Bir neçə mənzil getdikdən sonra göy çəmənlikdə üzləşirlər. Gühər xanım deyir:

- Məhəmməd, niyə gəldin, axı biz səni öldürə bilərik.

Deyir:

- Xanım, gəldim, halallaşaq.

Məhəmməd başlayır "Ovşarı" havasında qıza yalvarmağa:

Başına döndüyüm, qurban olduğum,
Halal eylə, hümmət eylə yar, gedək.
Alışan oduna büryan olduğum,
Halal eylə, hümmət eylə, yar, gedək!

verir: Bu yalvarmağın qabağında aldı görək qız ona nə cavab

Başına döndüyüm, qurban olduğum,
Halal eylə, hümmət eylə, mən gedim.
Alışan oduna büryan olduğum,
Halal eylə, hümmət eylə, mən gedim.

Oğlan

Bizim evdə səni yaxşı görmüşəm,
Həsərətindən yəqin bil ki, ölmüşəm.
Bir ildi ki, sənə çörək vermişəm,
Halal eylə, hümmət eylə, yar, gedək.

Qız

Cavansan sən ölmə, qoynan mən ölüm,
Yəqin bil ki, yar qədrini yar bilim.
İstərsən çörəyinin haqqını verim,
Halal eylə, hümmət eylə mən gedim.

Oğlan

Məhəmmədəm, neyləmişəm, neylərəm,
Xəncər ilə bağrın başın teylərəm.

Bir canım var yara qurban eylərəm,
Halal eylə, hümmət eylə yar, gedək.

Qız

Mən Gühərəm, kol dibində bitməyəm,
Qayıtsam da orda qərar tutmaram.
Assalar da, daha sənə getməyəm,
Halal eylə, hümmət eylə mən gedim.

Söz tamam olan kimi Gühər xanım məhəl qoymayı, atını sürüb vətəninə doğru getməyə üz qoyur. Məhəmməd də əlini üzməyib qızın dalınca düşür. Bir az gedəndən sonra Gühərlə qul bir çobana rast olur, qonaq düşürlər.

Məhəmməd isə çobanın daxmasının yaxınlığında bir təpəyə çıxıb sazını sinəsinə basır. Çoban bunun aşiq olduğunu görüncə:

- Ay adam, mənim iki nəfər qonağım var, gəlib onlara saz çalarsanmı? - deyir.

Məhəmməd razı olur, daxmaya girir. Götürür görək nə deyir:

Başına döndüyüm, qurban olduğum,
Sən Allah, sən Tanrı, mənə göz eylə.
Alışan oduna büryan olduğum,
Sən Allah, sən Tanrı mənə göz eylə.

Ala gözlüm, niyə mindin kəhəri,
Mövlam içirdibdir mənə zəhəri.
Məhəmmədəm, mən sevirəm Gühəri,
Sən Allah, sən Tanrı mənə göz eylə.

Söz tamam olur. Sən demə, çobanın arvadının da adı Gühər imiş. Çomağı hərləyir Məhəmmədin boynuna bir çomaq vurub deyir;

- Nə hədd ilə mənim arvadımın adını dilinə gətirirsən.

Bunu görən Gühər xanımın ürəyi kövrəlir.

- Allah kəssin sənənin çayını da, çörəyini də, deyib bayıra çıxır, qulu ilə atlanıb yola düşürlər. Xeyli at sürüb Qəli şəhərinə çatırlar. Burada bir dövlətli kişiye qonaq qalırlar.

Məhəmməd də gəlib həmin şəhərə çıxır. Şəhərdə gəzişirdi ki, görsün Gühər xanımgil harada qalır.

Eİə bu halətdə dövlətli şəxs Məhəmmədin qolunda saz görüb deyir:

- Aşiq, iki nəfər mehmanım var, biri çox gözəldir, biri də onun əksinə çox çirkindir, salladodaqdır, üzünə baxanda

zəhləm gedir, gəl gedək bizə, onlara bir az saz çal.

Məhəmməd o dəqiqə başa düşür ki, gözəl Gühər xanımdı, çirkın salladodaq da quludur.

Razılaşıb bir yerdə evə gəlirlər. Axşamüstünə yaxın idi. Kişi arvadına tapşırır ki, qonaqlar yoldan gəlib, yer rahatla, qoy bir az aşığa qulaq asıb dincəlsinlər.

Ev arvadı Məhəmmədə yeri başqa bir otaqda, qulnan Gühər xanıma da ayrı bir otaqda saldırır.

Bunu görən Məhəmməd alır görək gözəlləməynən ev yiyəsinə nə deyir:

Başına döndüyüm, ay ev yiyəsi!
Yar da yardan ayrı görün yatarmı?
Şən olsun ev yiyəsinin dəyəsi,
Yar da yardan görün ayrı yatarmı?

Kişi deyir:

- Ay arvad, bu aşıq cinlidir, gedib orda-burda bizi biabır eləyər, yəqin bizim yerimizi ayrı görüb onun üçün deyir. Dur yerimizi aşığın yanında sal.

Məhəmməd görür ki, ev yiyəsinin arvadı ərinin yerini aralı salır, öz yerini aşığın yerinə yaxın salır. Alır Məhəmməd dübarə:

Kim idi ev yiyəsinin sayağı,
Həzrət Əli ev sahibinin dayağı.
Başıma söykənib yarın ayağı,
Qonaq da qonaqdan ayrı yatarmı.
Yuxardan endirdim sədəfli sazı,
Mən kimə eyləyim ərkinən nazı.
Arvadı demirəm, istərəm qızı,
Yar da yardan görün ayrı yatarmı?

Kişi deyir:

- Ay arvad, bu bizə hardan rast oldu, bizim qızın da yerini gətir onun yanından sal, görək axırı nə olur.

Aldı Məhəmməd

Gəl öldür aşığı canım qurtar,
Ev yiyəsi gedib ziyarət tapar.
Get ayrı otağa, qulu da apar,
Məhəmməd heç ləzzət ilə yatarmı.

Ev yiyəsi indi başa düşdü ki, bu aşıq elə bu gözəl qızın aşığımı. Tez aparır qulu salır soyuq bir otağa, Məhəmmədnən Gühər xanımın da yerini bir otaqdan salır.

Amma, Məhəmməd nə qədər eləyirsə, Gühər xanım

ona bir cavab vermir. Səhər üzünüxə xeyirliklə açılın, açılan kimi, yenə qul ilə Gühər xanım atlanıb Gürcüstan deyib getməyə üz qoyurlar.

Uzun müddət at sürüb Gürcüstan sərhəddinə çatırlar. Baxıb görürlər ki, Məhəmməd də dallarınca gəlir. Bir bulaq başında nahara oturlar. Elə bu halət də Məhəmməd gəlir özünü yetirir.

Qulun acığı tutur. Məhəmmədi götürüb aparır bir mağaraya salır, ağzına da yekə bir daş qoyur. Bu vəziyyətdən can qurtara bilməyəcəyini görür, haray salır kı, bəlkə yolnan gedənlər eşidib harayına çatar.

Yaman yerdə mən qalmışam,
Haray, qardaşlarım, haray.
Canımı oda salmışam,
Haray, qardaşlarım, haray.

Molla Qasımın oğluyam,
Sinəsi əlvan dağlıyam.
Donuz damında bağlıyam,
Haray, qardaşlarım, haray.

Elə bu halətdə Məhəmmədin səsini yolnan gedən iki ovçu eşidir. Səs gələn tərəfə doğru gedib görürlər, bir donuz mağaradı. Salıb ağzına da bir iri daş qoyublar. Güc-bəla ilə daşı itələyib yana salırlar. Məhəmmədi azad eləyirlər. Alır görək o sözünü necə tamamlayır:

Məhəmmədəm, aman, aman,
Sağ qalmağa yoxdu güman.
Dada yetiş, sahib əl zaman,
Haray, qardaşlarım, haray.

Məhəmməd sözünü bitirir. Başına gələn halı-qəzanı ovçulara nağıl eləyir.

Ovçular məsələdən halı olan kimi, sallaqdodaq qulu tutub əl-qolunu bağlayırlar, gətirib həmin mağaraya salırlar, ağzına da bir neçə iri daş qoyurlar.

Gürcü qızından da xahiş eləyirlər ki, bir işdir olub, günah onda olmayıb, sallaqdodaq qulda olub, Məhəmmədin günahından keç.

Gühər xanım da görür doğrudan da Məhəmməddə taxsır olmayıb, onun günahlarını bağışlayır.

Barışib əl-ələ verirlər. Ovçular da xeyir-dua verib hallallaşırlar.

Şirvana doğru at sürürlər. Gəlib evlərinə çatandan son-

ra, Məhəmməd başına gələnləri yenidən ata-anasına danışır.
Təzədən də üç gün, üç gecə toy eyləyirlər.

Xoş-beşnən, gülər üzənən ömür sürürlər. Sizin də ömrünüz uzun olsun, muradınız hasil. Məhəmməd deyir:

- Gühər xanım, elə bilmə ki, mən səni gözəl bilmirəm, gərək bu toyumuzda sənin gözəlliyini özüm sazımnan deyəm.

Ara sakitləşir Məhəmməd sazı sinəsinə basıb, görək Gühər xanıma nə cür gözəlləmə deyir:

Mən ki, səndən ötəri,
Olmuşam divanə, gözəl!
Zülfünə şana çəkib,
Tökürsən hər yanə, gözəl!
Yaz vaxtında min nazilə,
Çıxırsan seyranə, gözəl!
Dərdindən olmuşam xəstə,
Döngünən loğmanə, gözəl!

Qaşlarm yayə bənzər,
Gərdənin minayə bənzər,
Mən ki, sənə aşiq oldum
Səni sevdim bil ki, əzəl.
Payız gəlib düşən vaxtı,
Bağlarımız tökdü xəzəl.
Görməmişəm, bu cahana,
Sən kimi gəlməyib, gözəl.
Qüdrətdən xəlq olunub
Növrəstə cavan, a gözəl!
Dərdindən olub xəstə,
Şirin qurban xan gəlinə.

Sözüm yox, can qurbandır
Evləri yıxan gəlinə.
Yetmiş iki millət gəlsə,
Gərək desin can gəlinə.
Qulaq asır əhli-arif
Hüriyi, qılmana, gözəl!